

Bir Daha Ne Vakit Görüşürüz?

“Yine de bu tecrübeden çıkardığım ders, yayımlanmaya değmez gördüğüm müsveddelerimi yırtmamak değil, bir daha birleştirilemeyecek ölçüde küçük parçalara yırtmak oldu.”

Gabriel García Márquez, *Yüzyılın Skandalı*

İnsan, şu dünya üzerindeki kısacık serüveninde pek çok yazarı ve kitabı sevmek için muhtelif sebepler ve bahaneler bulabilir. Bunlar tesadüfî ve şahsî olabileceği gibi, gayet rasyonel ve bilinçli tercihlere de dayanıyor olabilir. Bir yazar ve eserini, onunla bazen hayatlarımızın çalkantılı ve görece inişe geçtiği bir dönemde, bazense parıltılı ve görece yükseliş içindeki bir anında karşılaştığımız için unutmaz ve severiz. Meselâ Çetin Altan ilk gençlik yıllarımın kavak yelleriyle sevdiğim yazarımken; Borges, Eco ve Calvino hayatımın kasırgalarının arefesinde tanıştığım yazarlarımdır. Kundera, Semprun, Cercas ömrümün görece dingin zamanlarının yazarlarıyken, Márquez ve Hemingway kuşkusuz kişisel trajedilerimin ve kriz anlarımın yazarlarıdır.

Üniversite öğrencisiyken *Yüzyıllık Yalnızlık*'i okuduğum Márquez'i o andan itibaren sevmiş fakat başka kitaplarını okumayı da hep ertelemiştim, tâ ki doktora tezimi yazmamın ardından geçirdiğim ilk buhranlı yazın çöl sıcaklarında üstadın bütün kitaplarını hiç ara vermeksizin, bir solukta, birbiri ardına hatmedene kadar. O yaz, hem muhayyilemin trajik işleyişini durdurmak hem de inatla ertelediğim bir işe soyunarak büyük bir romancının romanlarını nasıl yazdığını öğrenmek için Gabo'nun kitaplarını tek tek etüd etmiştim. Ölümsüzlük iksirini veya her şeyi altına dönüştürecek felsefe taşını arar gibi Gabo'nun kitaplarında hem bir teselli hem de bir yol haritası bulmaya çalışıyordum. Yaprığın kımıldamadığı sıcak yaz geceleri boyunca Gabo'nun külliyatını hiç parça arttırmadan ayırıp toplamıştım. Bir daha ne vakit Márquez okusam, aslında hep o yazki hummalı okumamı tazelemekten başka bir şey yapmadım.

Sonra 2014'te üstad öldü. Aslında son zamanlarında lanet bir hafıza kaybından muztarip olan Gabo, biz okurları için asıl ölümünden birkaç sene evvel zaten ölmüştü. İlk önce lenf kanseri tedavisi gördüğünde otobiyografisini tamamlayamayacağı ve ardından 2012'de demans olduğu duyurulduğunda kendisiyle vedalaşmıştık. Fakat bazı yazarların hayaletleri çoğu zaman öldükten sonra bile bizi terk etmez.

Artık üstaddan yeni bir şey okuyamayacağımıza, dön dolaş elimizdeki bu külliyatla yetinmek zorunda kalacağımıza ikna olmuşken, geçen sene yazarın

sağlığında yayınlamadığı bir romanının oğulları tarafından yayına hazırlandığı duyuruldu. Bu roman aslında tâ 1999'da duyurulan ve iki binli yılların başında yazarın üzerinde çalıştığı iki romandan biriydi. Bu iki romandan *Benim Hüzünlü Orospularım* 2004'te yayınlanmış, fakat duyurulan öbür roman yazarın yaşadığı hafıza problemleri nedeniyle bir türlü nihâî hâlini almamıştı. İşte üstadın ölümünden on sene sonra, oğulları Rodrigo ve Gonzalo'nun "yayımlanmalı" kararıyla bugün elimize alabildiğimiz bu roman, Gabo'nun editörlerinden Cristóbal Pera'nın yayına hazırladığı *Ağustosta Görüşürüz*'dür.

Gabo'nun oğullarının kitaba yazdıkları kısacık önsöz, aslında kadim bir meseleyi de yeniden tartışmaya açıyor: Bir yazarın sağlığında yayınlamaya değer görmediği bir dosyayı, onun ölümünden sonra yayınlamak ne kadar doğru? Yahut da bir yazarın kıyıda köşede kalmış bir dosyasının yayımlanmaması hakikaten okurları için büyük bir haksızlık mıdır? İşin tuhafı bu soruların tek ve doğru bir cevabı yok.

Hemingway'in söylediği gibi hakiki bir yazarın yegâne ayırıcı vasfı kuyusundaki suyun tazeliğidir. Oğullarına "Hafıza hem hammaddem hem de aracım. O yoksa hiçbir şey yok," diye itiraf eden Gabo da bunu çok iyi bilir. Hakikaten kuyu kurduysa, yani hafıza artık aksıyorsa yazacak bir şey de yok demektir.

Bir roman yazmak zaten yeterince güç ve belalı bir işken, bir de yaratım sürecinde hafıza teklemeye başlayınca, romanın teknik güçlükleri ile her geçen gün daha da zayıflayan zihin gücü arasındaki çetin mücadelenin Gabo'yu ne kadar tükettiğini ancak tahmin edebiliriz. Belki de o bezginlikle Gabo oğullarına nihâî kararını açıklar: "Bu kitap işe yaramaz. İmha edilmesi lâzım."

Fakat Gabo, oğullarının ihanetine uğradığı içindir ki bugün *Ağustosta Görüşürüz*'ü okuyabildik. Peki ama ne oldu da oğulları babalarını dinlemedi? Aslında muhteşem bir yazar olduğu kadar iyi bir okur da olan Gabo'nun başına gelecekleri tahmin etmesi gerekirdi. Çünkü Vergilius ve Kafka da dostlarından benzer şeyler talep etmişti. Ölüm döşeğindeki Vergilius, yanındaki dostlarından *Aeneis*'in el yazmalarını yakmasını istemişti. Kafka ise bugün kendisine büyük şöhret getiren o karanlık anlatılarını yakması için Max Brod'u görevlendirmişti. Nasıl *Aeneis* ve *Şato*'yu çoktandır okuyorsak, aynı nedenle bugün de *Ağustosta Görüşürüz*'ü okuyoruz. Çünkü Borges haklıdır. Kitaplarının gerçekten yok edilmesini isteyen hiçbir yazar bu işi başkasına bırakmaz. Demek ki Gabo da, Vergilius ve Kafka gibi yayınlamadığı metinlerini kendisi yok etmeyip arkasında bıraktığına göre bütün o

hafıza problemlerine rağmen oğullarının taslak metni imha etmeyeceğini hesap etmiş olmalı.

Kabul edelim ki *Ağustosta Görüşürüz*, Gabo külliyatı içinde göze çarpmayacak kadar sıradan bir roman. Çünkü yazarı, metni dehasının derinliklerinden çıkardığı mücevher taşlarıyla bezeyecek ince bir işçilik gösterememiş. Metin pürüzlü, talaşlı ve bazen sıradan. Fakat yer yer satır aralarında Gabo'nun dehasının çarpıcı ve hassas dokunuşlarına tesadüf etmek de mümkün. O her zamanki coşkulu, poetik üslupla anlatılan insanın talihsizlikleri, açmazları ve hayatın akışı içindeki nedensiz savruluşları çok tanıdık. Gabo yine en iyi bildiği şeyi yapmış ve aşkı anlatmış. Tipik bir Gabo hikâyesinde, hem hastalığına teslim olmuş yaşlı Gabo'yu hem de her şeye rağmen tanrısal anlatma yeteneğini yitirmeyen ölümsüz Gabo'nun izlerini görüyoruz.

Okurlar bu küçücük romanı okuduklarında muhtemelen iki kampa bölünecek. Bir tarafta Gabo'nun yayınlanmasına onay vermediği bu nihâî şeklini almamış romanı yayımlayarak babalarının hatırasına ve külliyatına zarar verdikleri için oğullarına kızanlar yer alacak. Karşı kutuptakiler ise her şeye rağmen Gabo'nun dehasının alevini değilse de kıvılcımlarını bunca sene sonra kâğıt üzerinde gördükleri için şükredecekler. Nereden mi biliyorum? Kitabı alıp hemen okuduğumdan beri iç dünyamda Calvino'nun vikontu gibi ikiye bölündüm de ondan.

Gabo'nun gazete yazılarından söyleşilerine, romanlarından hikâyelerine bütün eseri düşünüldüğünde insan *Ağustosta Görüşürüz*'ü okumasa bir şey kaybetmez. Hatta o külliyata dair hatırasına leke düşürmek istemiyorsa okumamasında sayısız faydalar olabilir. Buradan bakıldığında babalarının anısına saygısızlık ettikleri için oğullarına kızabiliriz. Gabo'nun muhtemelen içine sinmediği veya kıvamını tutturduğundan emin olamadığı için yayınlamadığı bir metnin yayınlanması insanın sevdiği yazara dair içinde bir şeyi acıtıyor.

Benzer bir şey geçtiğimiz günlerde rahmetli doktora babam Hüsametdin Arslan'ın başına da geldi. Yıllarca elinin altında kendi kurduğu yayınevi olan hocam, içine sinmediği için bazı metinlerini yayınlamadı. Hatta son yıllarına kadar neredeyse bir tek *Epistemik Cemaat*'in yazarı olmakla yetinmeyi bildi. Kendisiyle olan sohbetlerimi çok iyi hatırlıyorum. Meselâ doçentlik tezi olarak hazırladığı ve yüksek lisans öğrencilerine çıktısını okuttuğu *Yöntemi Aşan Bilim*'den ne zaman laf açılrsa, bu metnin çok eksik olduğunu bu hâliyle yayınlamanın yakışksız olacağını kendi ağzıyla söylerdi. En azından ben defalarca bu sözlerini dinledim. Yine geçtiğimiz günlerde basılan yüksek lisans tezi *Osmanlı İmparatorluğu'nda Sanayileşme Teşebbüsleri*

hakkındaki görüşleri ise çok daha acımasızdı. O tez unutulduğu için çok seviniyordu. Hem doçentlik başvurusuna hem de benim de hazırlamasına yardımcı olduğum profesörlük klasörüne bu tezi koymamıştı. Neredeyse her şey ve herkes hakkında konuşan hocam, bu tezden hiç bahsetmezdi. Sağlığında üç kitap yayımlayan Hüsamettin Arslan'ın, erken ölümünden beri kendi adıyla dört kitabı yayımlandı. Korkarım devamı da gelecek gibi.

Bu iki durumu düşündüğümde sanırım bir okur ve eski bir öğrenci olarak yazarın iradesine rağmen kitap yayınlamayı vahşice bulduğumu itiraf etmeliyim. Fakat Borges'le hemfikir olduğum için yazara ihanet eden yakınlarından çok yazarlara kızgınım. Gabo hafızasını kaybettiği, Hüsamettin Hocamsa aniden vefat ettiği için elbette suçlanamaz. Yine de benim bu işten çıkardığım ders, kesinlikle her an ölebileceğimin bilinciyle yayınlanmasını istemediğim her metni, istikbaldeki entelektüel hayrım için kendi ellerimle yok etmek oldu.

Fakat diğer taraftan bir okur olarak da çok sevdiğim bir yazarın ölümünden sonra bir kitabının yayınlanmasından çok memnunum. Sanki bir medyum aracılığıyla öbür taraftaki yazar dostumun sesini yeniden duymuş gibi oluyorum. Meselâ bitmediği, hatta daha kıvam bile tutmadığı her hâllerinden belli olan Hemingway kitapları söz konusu olduğunda ne ihaneti ne de vahşiliği umursuyorum. *Paris Bir Şenliktir* veya *Cennet Bahçesi*'ni Papa'nın kendi elleriyle yok ettiğini ve hiç okuyamayacak olduğumu düşünüyorum da soğuk soğuk terliyorum. Tanrıya şükürler olsun!

Yazar tarafım, bir yazarın mahremine ve tercihlerine saygı gösterilmesini istiyor. Okur tarafımsa, bütün magazin açlığıyla kıyıda köşede, çekmede, çöp kutusunda kalan ne varsa yazarın hassasiyetlerini boşveren vârislerince yayınlansın istiyor. Bu hastalıklı tavrın, bir yaranın yeni tutmuş kabuğunu tatlı tatlı yolmaktan hiç farkı yok. Hem acıtıcı hem heyecanlı, hem hayal kırıklığına yol açacak hem de zamanla büyüyen hasreti giderecek, asla ortası olmayan, uçlarda bir tecrübe. Hem Gabo'nun yaşa ve sağlık problemlerine rağmen yazarlık çıtasının düştüğünü görmek istemiyorum hem de çöpe attıklarını bile okumak istiyorum. Tıpkı Hemingway, Semprun, Kundera, Borges, Dovlatov ve bütün diğer yakın dostlarımla yazdıkları gibi...

Nedensiz bir ihanetin romanı olan *Ağustosta Görüşürüz*'ün, oğullarının Gabo'ya ihanetleriyle taçlanması bu nedenle aslında beni hiç rahatsız etmedi. Hatta bunun Gabo'ya çok yakışacak bir ironi olduğunu da söylemeliyim.

Nedensiz bir ihanetin bir defa tadını alan ve bırakamayan, yirmi yedi yıldır mutlu bir evlilik sürdüren iki çocuk annesi Ana Magdelana Bach'ın hikâyesi üzerinden insanın değişimi, özgürlük, pişmanlık, aşkın bilinemezliği ve bir ihanetin asla sadece bir ihanet olmadığına dair kısa ve yoğun bir roman okuyoruz. Gabo'nun bütün anlatılarında önemli bir yer tutan kadınların yine de hikâyenin periferisinde kalmasının aksine, ilk defa *Ağustosta Görüşürüz*'deki Ana Magdelana Bach'la bir kadının romanın merkezinde yer alması ve kendi cinselliğini ve özgürlüğünü keşfeden bir baş kahraman olarak boy göstermesi, Márquez külliyatı açısından yeni bir vechе olsa gerek.

Ağustosta Görüşürüz sonuyla, Gabo hikâyelerinin o yaratıcı ve çarpıcı sonlarını ne kadar özlediğimizi bize bir kez daha hatırlatıyor. Belki de sırf bu muhteşem kapanış için bile babalarına ihanet eden bu hayırlı evlâtlara teşekkür etmeliyiz. Demek ki ihanette bile bazen bir hayır olabiliyormuş.

Gökhan Yavuz Demir, “Bir Daha Ne Vakit Görüşürüz?”,

fikirtepediye.com/kultur-sanat/bir-daha-ne-vakit-gorusuruz/(Yayın

Tarihi: 31 Mart 2024).